

Prins Gevraagd, extra bij de lesmap:

VERKLARING VAN DE SYMBOLIEK

DE HELD

Laten we eens een mythisch heldenavontuur bekijken. Wat is een held? De beschrijvingen variëren: een man met uitzonderlijke moed of bovennatuurlijke vermogens, een halfgod. Zijn tocht wordt gewoonlijk in drie fases verdeeld: het afscheid van deze wereld door de held; de inwijding waarbij hij na in een andere werkelijkheid te zijn binnengetreden, strijd levert tegen vijanden die hem willen overmeesteren; en de terugkeer naar deze wereld na voltooiing van de zoektocht met een trofee of elixer dat de mensheid sterkt op haar eeuwige zoektocht. In een toestand van relatieve harmonie hoort de held zijn roeping. Deze kan iedere vorm aannemen, van een innerlijke impuls die hem naar het onbekende drijft tot een fysieke gebeurtenis waardoor hij zich laat leiden. Dit laatste zien we in de Griekse mythologie wanneer Jason, nadat het koninkrijk van zijn vader door Pelias is verwoest, de taak aanvaardt het Gulden Vlies te zoeken dat hem in staat zal stellen zijn recht op de troon weer op te eisen. De gebeurtenis die een voorbode van de roeping is, is vaak omgeven door tragedie en wanhoop, wat dan de held aanspoort om in actie te komen. Hij laat zich nooit tot aanvaarding dwingen want hij weet dat het zijn plicht is en hij voelt een drang om de taak op zich te nemen. Bovendien is de roeping nooit een toevallige gebeurtenis, hoewel dat misschien zo lijkt, omdat niets toevallig gebeurt. Eerder is het zo dat deze precies past in een opeenvolging van gebeurtenissen waarvan de betekenis pas later tijdens de reis duidelijk zal worden. Als hij zijn roeping en de daaropvolgende lessen van zijn mentor volgt, meestal een oude ervaren man die een gunst aan de jonge beschermeling moet geven, zoals een amulet of wijze woorden, is de held gereed de grote barrière naar het onbekende te nemen, waar hem een fantastisch avontuur wacht.

Zodra hij op pad gaat, begint de held op moeilijkheden te stuiten en hier ontmoet hij die innemende figuur, de misleider, die de rol van katalysator vervult. Hij verleidt de held op het meest onverwachte moment tot het gevaar, zodat hij zijn moed en wijsheid kan tonen, besluit de test te ondergaan, de beproeving doorstaat, en verder kan gaan naar zijn doel. Aanvankelijk lijken deze misleiders ondeugende, schalkse wezens, maar heimelijk kunnen ze weldoeners zijn.

Bomen

Boom is samenkomen van hemel, aarde en water. De boom, verenigt deze drie werelden en maakt een gesprek tussen deze mogelijk. Leven dat beweegt en groeit tegenover het statische leven van steen. De boom symboliseert ook het vrouwelijke principe, het voedende, beschuttende, beschermende, ondersteunende aspect van de grote moeder, de matrix en de macht van de onuitputtelijke en vruchtbaarheid brengende wateren die ze beheert; bomen worden vaak afgebeeld in de vorm van een vrouwelijke figuur. Geworteld in de diepte van de aarde, in contact met de wateren, groeit de boom in de wereld van de tijd, ringen toevoegend om zijn leeftijd aan te geven. Een altijd groene boom vertegenwoordigt altijddurend leven, niet stervende geest, onsterfelijkheid. Een boom die zijn loof verliest is de wereld die zich voortdurend vernieuwt, en regeneratie, sterven-om te leven, wederopstanding, reproductie, het levensprincipe. Beide zijn een symbool van verscheidenheid in eenheid, de vele takken komen voort uit één wortel en keren terug tot de eenheid in de potentie van het zaad van de vruchten aan die takken.

GAIA, het scheppingsverhaal van de Grieken.

Gaia, de godin van de aarde, was gevormd uit de enorme chaos die bestond voordat de geschiedenis van de wereld begon. Ze kreeg een kind: Uranus, de hemel. Hij bedekte haar volledig met zijn mantel vol sterren. De twee goden vormden samen het eerste echtpaar.

Gaia en Uranus kregen tal van kinderen. De meeste van hen waren verschrikkelijke monsters. Sommigen hadden wel honderd armen. Andere kinderen bleken enorme reuzen te zijn, met ieder één oog: de Cyclopen. Uranus was bang voor deze machtige wezens en hij verstopte ze ver weg, diep in de aarde.

Gaia had hier veel verdriet van, want ze hield van haar kinderen. Ze werd kwaad, en maakte een plan om haar echtgenoot te vernietigen. Uiteindelijk werd Gaia moeder van verschillende goden en godinnen die geen bedreigende monsters waren.

DE BABA YAGA

Heks die voorkomt in de Oost-Europese mythologie. Ze wordt vaak genoemd als aanvoerster van een leger geesten. Baba Yaga is een oude Slavische godin van de dood en wedergeboorte, dus de cyclische natuur. Ze komt ook soms voor als twee-eenheid, in de vorm van een oude en een jonge zuster. Ze wordt beschouwd als de 'oude vrouw van de herfst'. Ze woont in de laatste korenschoof van het jaar, en de vrouw die deze bond, zou zwanger worden. In Russische volksverhalen komt ze voor als een menseneetster, die het vooral op kinderen heeft voorzien. Zij steelt deze, kookt ze en eet ze vervolgens op. Ze wordt echter ook genoemd als een wijze, oude vrouw met voorspellende gaven. Ze heeft de gestalte van een heks, met knekels als benen, een lange neus en kin, en verwarde haren. Ze wordt vooral in verband gebracht met vogels. Haar hut staat op kippepoten, en kan rond haar as draaien als een spoel. Het is in feite een manifestatie van Baba Yaga zelf. De hut is omheind door een hek van menselijke botten; erop staan menselijke schedels, met de ogen nog aanwezig. Als ze niet in haar hut is, vliegt ze vaak rond in een ijzeren ketel of vurige vijzel, die ze voortstuwt met de stamper. Baba is te vertalen als grootmoeder, vrouw, pelikaan en ook als wolkenvrouw. Yaga staat misschien in verband met een oud Slavisch woord, (y)ega, dat ziekte of angst betekent. Ze staat dikwijls ook voor dodengod of -godin.

Vogeltje

Een geweten erf je niet; je ontwikkelt het als je opgroeit. Een geweten is je persoonlijke moraal. Je gebruikt het onder andere om dilemma's op te lossen. Het zorgt er voor dat je kunt beoordelen of iets goed of kwaad is. Een baby heeft nog geen geweten en gelooft dat de hele wereld alleen om hem draait. Als we het over een geweten hebben, spreken we over een stem in ons. Je geweten volgen, is luisteren naar deze stem. Disney heeft in de tekenfilm Pinokkio deze stem letterlijk gepersonifieerd in Japie Krekel.

Bos

Terwijl het 'duistere woud' de menselijke angst voor de ongetemde natuur symboliseert, is het ruimtelijk begrensde bos, dat slechts uit enkele bomen hoeft te bestaan, een plaats van inkeer en van stille ontmoeting met bovenmenselijke machten en wezens. In het heilige bos van Dodona in Epirus werd Zeus vereerd, die in het ruisen van de aan hem gewijde eiken zijn wil orakelde. Het oude Rome kende het heilige bos van Aricia aan het Meer van Nemi, aan de Diana Aricina gewijd en door een sacrale koning bewaakt. Zulke bosjes boden vaak asiël aan vluchtelingen. Ook bij de Kelten en de Germanen vinden we ze als heilige plaatsen waar de goden zich openbaarden.

Woud

anders dan afzonderlijke bomen een wijdverbreid symbool van een wereld, die als 'buitenwereld' tegenover de microkosmos van het ontgonnen land staat. In sprookjes en sagen wordt het door geheimzinnige meestal bedreigende wezens bewoond (heksen, draken, reuzen, dwergen, leeuwen, beren enz.), die alle gevaren belichamen, die de jonge mens het hoofd moet bieden, wil hij in de loop van zijn initiatie tot verantwoordelijk mens rijpen; een beeld dat teruggaat op tijden dat uitgestrekte landstrekken met bos bedekt waren en ter wille van de landbouw ontgonnen moesten worden. In dromen duidt het 'donkere woud' op een fase van gedesorïenteerdheid, het gebied van het onbewuste, dat de bewuste mens slechts aarzelend betreedt. Het licht, dat men in sprookjes tussen de stammen door ziet schemeren, vertegenwoordigt de hoop op een veilig oord. Het woud zelf, als wilde, ongeordende natuur, wordt als bedreigend ervaren, in de verbeelding bewoond door wilden, bosmannetjes enz., maar ook door feeën, die misschien van dienst kunnen zijn. Anderzijds kan het woud voor de vergeestelijkte mens een plaats van afzondering uit de jachtige wereld zijn. Kluisenaars vrezen zijn gevaren niet, en worden door hogere machten beschermd. In de dieptepsychologie wordt het woud dikwijls opgevat als

symbool van het vrouwelijke, dat de jonge man onbehagen inboezemt en dat hij eerst moet ontdekken. In het algemeen heerst er in deze zin 'de groene, nu eens oplichtende, dan weer duistere schemering van het onbewuste, van buiten niet zichtbare leven'; het bos als droomsymbool herbergt 'allerlei - onschuldige of gevaarlijke - wezens, en hier kan men alles aantreffen, wat misschien ooit helder aan de dag kan treden in ons psychische cultuurlandschap' (Aeppli). Rovers zijn in deze belevingswereld personificaties van een 'primitief maar gevaarlijk aspect van ons wezen, dat immers niet onverdeeld goed is'.

Woud Het gebied van de psyche en het vrouwelijke principe. Een plaats van beproeving en initiatie, van onbekende gevaren en duisternis. Het binnengaan in het duistere woud of het betoverde woud is een drempel-symbool; de ziel die de gevaren van het onbekende binnengaat; het gebied van de dood; de geheimen van de natuur, of de spirituele wereld, waarin de mens moet doordringen om de betekenis te doorgronden. Het kan ook voor gebrek aan spiritueel inzicht en licht staan, de mensheid verloren in de duisternis zonder goddelijke leiding. Terugtrekking in het woud is de symbolische dood voor de wedergeboorte door initiatie. Australische aboriginals: Het hiernarnaals het gebied van de schaduwen; de plaats van initiatie. Druidisch: De zon en het woud zijn gehuwd als mannelijk en vrouwelijk, licht en duisternis.; Hindoeïstisch: De 'woudbewoner' is iemand die de actieve wereld heeft verlaten voor een leven van contemplatie, die 'gestorven' is voor deze wereld. Sjamanistisch: De woonplaats van de geesten.

Ladder

De passage van het ene niveau naar een ander of van de ene wijze van zijn naar een andere; de doorbraak naar een nieuw ontologisch niveau; communicatie tussen hemel en aarde met verkeer in twee richtingen, het opstijgen van de mens en het neerdalen van het goddelijke, daarom is de ladder een symbool van de wereld as, die hem op zijn beurt verbindt met de kosmische boom en de zuil. Hij staat ook voor toegang tot de werkelijkheid, het absolute, het transcendent, gaande van het 'onwerkelijke naar het werkelijke, van de duisternis naar het licht, van de dood naar onsterfelijkheid'. De overgang is ook een weg naar de volgende wereld via de dood. De ladder is een middel om toegang te verkrijgen, maar hij kan ook worden verwijderd. Oorspronkelijk bestond er in het paradijs een ladder tussen hemel en aarde en er was ononderbroken communicatie tussen god en mens, maar die ging verloren door de zondeval. Sjamanistisch: De sjamaan bestijgt de ladder, of paal met zeven inkepingen, om te communiceren met de geesten en de spirituele wereld.

Astrologie is een verzamelnaam voor theorieën die uitgaan van de verbanden tussen bepaalde standen van hemellichamen ten opzichte van de aarde en gebeurtenissen op aarde en deze beschrijven. Astrologen gebruiken daarbij de symboliek van de zon, de maan en de planeten waarmee zij de betekenis van lotgevallen in het leven van de cliënt duiden om daarmee zijn welbevinden te vergroten. In vroeger tijden was astrologie vaak verbonden met religieuze overtuigingen of occulte praktijken. Huidige praktische toepassingen van de astrologie zijn het bestuderen en te boek stellen van deze verbanden en betekenissen door middel van horoscopen en het op basis hiervan matchen van potentiële liefdespartners of werknemers.

Astrologie wordt door veel wetenschappers beschouwd als een pseudowetenschap.

Slang (staat voor draak)

een dier waarvan de symboliek veel tegenstrijdigheid vertoont. In veel archaische culturen wordt hij als symbool van de onderwereld en het dodenrijk opgevat, vermoedelijk omdat hij in het verborgene leeft en in holletjes wegkruipt, maar ook wegens zijn vermogen, zich door vervelling schijnbaar te verjongen. De slang beweegt zich zonder poten voort, kruipt als een vogel uit het ei en heeft dikwijls een dodelijke giftige beet. Dood en leven zijn in dit dier op zo'n unieke wijze symbolisch verenigd, dat er nauwelijks culturen bestaan die geen aandacht aan de slang hebben geschonken. Ook in de bijbel is de slang enerzijds een symbool van het kwaad en oorzaak van de zondeval, anderzijds symbool van het leven. Rijk aan symboliek is de zichzelf in de staart bijtende slang, Ouroboros, als zinnebeeld van de eeuwige cyclische herhaling of van de eeuwigheid in het algemeen. De negatieve rol van de slang staat

in de symboliek op de voorgrond, bijvoorbeeld wegens de giftige slangenbeet, en dieren die slangen doden (adelaar, ooievaar, valk) kregen dan ook een positieve symbolische betekenis. Oudere mythologieën kennen echter ook een duister positief aspect van de slang, die in relatie staat met aarde en onderwereld en bijvoorbeeld als huisslang de zegen van de zielen van voorouders kon vertegenwoordigen (in tal van sagen komen gekroonde slangen voor, die met melk gevoed worden) en die ook bij het geloof aan genezing en wedergeboorte een rol speelt (esculaapslang, gewijd aan Asclepius, de god van de geneeskunde).

Lilith en Samael waren samen een androgyn wezen, uit een spirituele geboorte. ... Ze wordt afgebeeld met vleugels, staand op leeuw, met vogelpoten, vergezeld door twee uilen, terwijl ze de Soemerische ankh, een levenssymbool, in de hand houdt. Haar naam betekent lelie, van het Soemerische liliu, dat lotus betekent. Deze bloem representeerde in het Oosten, in India, het vrouwelijke. Lilith en Samael waren samen een androgyn wezen, uit een spirituele geboorte. Lilith doodt babies in de wieg: vooral mannelijke kinderen lopen gevaar, tot ze door het ritueel van de besnijdenis in veiligheid worden gesteld. De besnijdenis is symbolisch op te vatten als 'huwen met de Sjekina'; het kind komt onder de bescherming van de Sjekina.

Sterrenbeelden en sterrentekens

Een sterrenbeeld of constellatie is de benaming van een aantal sterren die vanuit de aarde gezien bij elkaar horen. Voorbeelden hiervan zijn Arius, Taurus, Orion, enz. Hier wordt de Latijnse naam gebruikt. Sterrentekens zijn 12 denkbeeldige strookjes booglengte met een hoek van 30°, vanuit het middelpunt van de aarde, afgestemd op de ecliptica, de dierenriem of de zodiak, te beginnen bij het lentepunt of 0° Ram. Elk deel kreeg de naam van een sterrenbeeld ook al valt de plaats ervan niet of niet meer samen met die van het sterrenbeeld. Daarom is het beter om over dierenriemtekens te spreken. Voorbeelden hiervan zijn Ram, Stier, Tweelingen, enz. Hier wordt de Nederlandse naam gebruikt. Gezien vanuit de aarde is de plaats van de zon en van de planeten in de dierenriem bepalend voor de uitspraken die in de astrologie gedaan worden. Sterren of sterrenbeelden komen daar niet bij te pas. Kortom, er zijn ontelbaar veel sterrenbeelden en slechts 12 sterrentekens. Wie zegt: "Ik ben een Ram" bedoelt daarmee het sterrenteken, niet het sterrenbeeld. De astrologie onderscheidt 12 sterrentekens. De aarde draait om de zon en de hemel is door astrologen als het ware verdeeld in twaalf parten. Als de aarde om de zon draait, passeert de aarde in één jaar al die parten.

Wolken

Droomgeschiedenis - De droom als diagnostisch feit volgens Jung.

De droom geeft informatie over onze innerlijke toestand, maar de waarheid en werkelijkheid ervan wordt niet altijd door ons bewustzijn geaccepteerd. Jung ging er daarom ook een gewoonte van maken de droombeelden te zien als psychologische uiting. Heeft iemand bijvoorbeeld in de droom een zweer in de maag, dan heeft hij ook in het waakbestaan een zweer in de maag en heeft hij geen ontsteking aan de grote teen.† Pas als is aangetoond dat er absoluut geen sprake is van een diagnostisch feit ging Jung over tot zijn volgende diagnostische vraag 'wat betekenen de symbolen voor jou zelf?'. Als ook deze vraag geen bevredigend antwoord opleverde werd uiteindelijk gebruik gemaakt van de droomsymboliek, daarbij werd natuurlijk ook rekening gehouden met het 'collectieve-onbewuste'. Zo kwam Jung er bijvoorbeeld achter dat iemand die in de droom last had van een neurose, dat ook vaak in het waakbestaan had, wie bang was in de droom, was dat ook vaak in het waakbestaan. Maar deze beweringen gaan slechts op als dit feit geconstateerd wordt. Als iemand die in de droom aan een neurose lijdt, in het dagelijkse leven juist heel rustig is, dan zou stap twee van toepassing zijn. Als ook dit geen bevredigend resultaat oplevert gaat men over tot stap drie, aldus Jung. Met de door hem gebruikte methode was Jung de beste droomuitlegger van zijn tijd. Al deze kennis is verwerkt in de uitleg van de symbolen welke in ons 'DROMEN ABC' is opgenomen. Toch dient men heel erg op te

passen wanneer men de droom als diagnostisch feit wil gebruiken, per slot van rekening is de droom altijd subjectief.

Verhalen zijn prachtig. Je kunt je ermee amuseren, ze zijn leerzaam, geven troost en vaak zijn ze verheffend. Ze houden onze overleveringen en waarden in stand en kunnen ons inzicht verschaffen in de geschiedenis. Bovendien gaat er van goede verhalen een genezende invloed uit. Door ons te verplaatsen naar een wereld zonder veel beslommeringen, geven ze ons de kans weer in evenwicht te komen en dat betekent gezondheid; en als we ons vereenzelvigen met een heldenfiguur, een echte of een denkbeeldige, ontlene we daaraan de kracht om onze beproevingen dapper tegemoet te treden. De beste schrijvers scheppen een magische sfeer, die onze moed, deugdzaamheid en wijsheid stimuleert door ons voor te stellen dat we zelf moedige, deugdzame en wijze dingen doen.